

L'autèntica - Saul Below

A diferència de molts companys de generació amb certa tendència a l'estriptís biogràfic i intel·lectual, Below ha mantingut un prudent silenci sobre els seus hàbits com a persona i com a escriptor. Quan un periodista li formula una pregunta excessivament trivial, replica amb el proverbi jueu segons el qual un neci pot llançar una pedra a l'aigua que ni deu savis poden recuperar.

L'autor de *Herzog* ha manifestat en més d'una ocasió la seva admiració per un escriptor tosc, primitiu i aproximat com Theodore Dreiser. Les seves novel·les, però, apunten en la direcció contrària: no es pot dir que siguin massa directes, ni massa sinceres, ni massa espontànies. Below ha intentat anar més enllà del retrat i de la queixa, i ha excel·lit en el tractament humorístic del lament. Molts dels personatges que habiten les seves novel·les són desarrelats, exiliats interiors que esquiven la buidor armats amb una intel·ligència a prova de relectures. Aquesta característica pot provocar problemes de versemblança: els diàlegs són massa aguts, el punt de vista dels personatges resulta d'una precisió absolutament literària. El lector, però -si més no, el lector de Saul Below- agraeix el deversall d'agudeses per damunt de l'excés de banalitat.

L'autèntica narra la fixació sentimental que el primer amor desperta en un narrador esquerp i observador. Durant dècades, i a pesar de totes les barreres (la del matrimoni i la del sentit comú, en particular) manté el que ell anomena «una línia sentimental oberta» cap a la noia de qui es va enamorar a l'institut. El narrador, però, posseeix un «impenetrable posat precolombí»: és tan reservat que dosifica o oculta les informacions principals, de manera que el llibre resulta estar deliciosament desordenat, elaboradament incomplet.

El narrador-protagonista es refia massa dels seus records. Durant dècades conviu mentalment amb la dona que estima, però quan la retroba pel carrer no la reconeix. Les aparences externes no són gaire importants per a un narrador que considera la majoria dels homes «productes vulgars i corrents de la nostra democràcia massificada, sense cap contribució personal a fer a la història de l'espècie, satisfets d'apilar diners o seduir dones». La dona que estima, per cert, tot i que no és podria qualificar d'intel·lectual, és capaç de confegir rèpliques com la següent: «Tenint en compte el recargolament de la teva elevada vida mental, no hi havia cap possibilitat que mai poguessis pensar bé de mi». L'al·ludit reconeix que la seva tendència a la teorització es va interposar entre ell i el seu objecte d'amor. Aquest narrador tendrament deshumanitzat no s'adiu amb cap dels arquetips entronitzats per la història de la literatura: només per això val la pena llegir aquest llibre. Pel que fa al final, em fa l'efecte que no tan sols hi falta el desenllaç, sinó que l'autor s'ha descuidat del nus. La introducció (és a dir, el llibre), en tot cas, resulta impecable.